

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRIGYŰZÖK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANTÓ-EGYESÜLT ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI DÍJAK: Egyszer 6 kor. Félévre 4 kor. Negyed évre 2 kor. Papok, tanítók, pedagógiai egyetemes és köz. iskolákban egyszérvé 6 kor. a tanítóegyleti tagoknak, köz. és körigyzőknek 6 kor. — Egy példány ára 10 dénár. Megjelten hetenteget egyszer vasárnap.

Feliról szerkesztő és kiadó: János Pál. **B E T E G H P Á L.**

Hivatalos hirdetések 100 szög minden sor 4 fillér, azonnali 2 fillér, magánhirdetések 12 sor 4 denár 8 fillér, többnapos hirdetés 4 filléret költsétek. — Nyitási sor 1 kor. Hirdetés és nyitási díj 100 szög 100 szög. — Hirdetéseket a hat részleteglen minden hirdetés irad.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: B E T E G H P Á L közértesítők, köznyomatok és könyvtárak (Kossuth-utca), és hirdetések intézményei. — Kéziratok nem utólagos visszajuttatás.

A nagyás bűne.

(G.) Valamelyik nagyásos asszony zsúrt tart. Bucsú zsúrt a szezonban.

Odabem csörömpölnék a tányérok s hallatszik kórusban a panasz, hogy már a fagyfázt sem jól esik ebben a rekedten melegben. Itt az utolsó idő, hogy ki-ki pakkoljon és menjen fürdőre. Valamelyik elegáns úriúri a fürdőre. Itthon maradt nálunk és nagyon közönséges. Várrelényköhölött lett. Szasszonyoknak való, akik maguk főznek, vasálnak, maguk fésülnek, dajkáknak öt hat gyereket.

Odakünn a családgyűlyalagja a kihordott tányérokat és pletykáz:

»A nagyásos asszony fürdőre megy. A Czilít és a Jeanat magával viszi, a Bábi itthon marad a gyerekekkel...»

»A nagyásos asszony már a múlt héten elment volna. De a nagyásos urnak csak ezerszázsz torint évi fizetése van. Ebből persze nem telik. Az öregségük már nem adnak Az ismerős bankokban már nyákiqk usz a nagyásos után. Tegnap szedtem is volt. A nagyásot köles után, a hálszobában zokogó görseke-kapott és szeméret hányta a nagyásos urnak, hogy a kasznókba, hallermékra, káryára, lövérsenyre telik, de a szegény bilves egészére nem. Mit szól a világ, hogy a kánikulában azt pised meg, mint egy közönséges dipónok. Aztán elajult az asszony...»

»A nagyásos ur pedig mára területet pénzi. Honnan, honnan-nem, lehetetlen tudni, de területet. Így hát a jóvő helen elmegy az asszony. Hala lsten, lesz két hónapig pompás vakációk itthon...»

Sok nagyásos ur és nagyásos asszony magára ismer ebben a konyhai diskurzusban és mondja:

— Kúmisz nép az az újságíró nép. Mindig a más fele jár neki. Húszan igaz van a skriblernek. De hát talárháza más témát is. Miert nem jár a gizehi piramisokról? Mit fesszegeti a más baját, hibáit, gyengéit?

Hát hiszen, ha csak ebbe maradna, nem is fesszeget. De a történet szövdök tovább. Amit el nem mondának a konyhában, emondják az események szenzációi a társadalomban.

Jönnek a rendőri, kórházi, bírósági, hivatali kommunikék.

Ebben és amabban a pénzárban rovincsoltak. X. ur agyonlötölte magát, begrórt a folyóba, megszökött, letaróztaták, megírt volt, nyugdíjazták, kilettek stb. Legényhöz eszemben X. urát, mint nagylyábon ötöt urat becsuszatták el, aki midán elvőredek az utolsó butorát is, elköltözött a városból örökre, magá után hagyva egy sorog adósságot és számlalan átközödo embert.

Ezek a sok szenzációk kommunikék összességük egy óriási garmadba és ilyen nagy sokaságból hatalmas társadalmi kérdések k válnak. És ilyenkor már köze van hozzá a publicisztának, akinek az a legnevesebb kötelesség, hogy neki mindig a más fele fájjon és jogságra keressen rá valami orvossággal.

Tíz, tizenöt év óta röpkömb garmadába a hasonló események.

Évél-évre megdöbbenően nagyobb mérvben mutatkozik. Ugy hívják, hogy nagyási hőbört. Lassankint kezd végkép ürülettelenné lenni.

Másholnap a borhely-legény is csak olyan koremban issza meg a pohár borát, a hol a koremban kezvelmes urnak utúlja. Pufok foka-fonnyok elkékkünn megkükben, ha valaki »asszonyoság«-nak tiszteli őket.

A leggyöngébb téns ur is ott jár, a hol

hajlongnak neki s a hol megkövetelheti, hogy 6 nagyásos ur legyen a — maga pénziért!

Ma ez a nagyásos ur: a pénz. És mert szükken van, hát lojják, csalják, sikkszárják, szerik mindenféle furfangos, ravasz, lelkeken, szélhámos utakon, mert akiből egyszer mondvánálit nagyásos ur lett, az többé ugyan nem állhatat vissza a becsületet kál talpra.

Két évized óta megy ez így. Azóta járja, évről-évre nagyobb mérvben a sok megródo családi tragédia és lesz oly mindennapi, hogy immár közönyös, vajjon honnan hányá bűnt per traktálti sajtó, csak az az érdekes: ki a tettes?

Régi jó időkben nem így volt. Ócskák válnak a hajdánnak szokái a.

— A tábláról leve »lekitetes« volt és beírte vele. Az csufoldotok nem túrt. Táblárólno nagyasszonyok az volt a vágya, hogy a bintón jobb fell ülhesen az ura mellett. Kétségbeesett, ha nem állhatott a tekno mellett, mikor szába kámozta. Már a leányi akármilyen jól sürögtek, forogtak, csak akadt hiba konyhába, kamrába, magtárba, óba, pajtába. Utazni csak akkor ment, mikor gyerekeit az iskolába beiraiti vitte. Akkor is az anyai szeretet küldte. És boldog volt. És nem ismerté a »zokogó görseket«, meg más effajta módos izéket.

Jó táblárólno ur, némes kórnák, sógorok, kedélyes cimborák, jók szónokoltak el néhányra. Tetszőpálya, galambjába találta a gyönyörűséget. Ha házassodott, az asszonyt válogatta, nem a hozományát. Talált is oly feleségre, holdog-ságra, nyugalomra, olthonnra holta napjaja.

Ma nem úgy van!

Durrán a piztoly, loccsan a víz, csikorgó sarkában a börtönjölgo nap-nap után, azert a zsúr, a pucez, a furdó vigan járja.

Oka van fölújulási fölötte a publicisztának

A „SZÉKELY-UDVARHELYI“ TÁRCSÁJA.

Bakapocsis.

A „Székely-udvarhelyi“ eredeti tárcsája.

A magyar ember, bár a hazaszeretést és az ebből eredő hőies önfelelőtlans kiváló tulajdonságok közé tartozik, nem szereti a katonaságot. Csak nyitnek, tehernek tekintik a legfőbb vágya az, hogy visszatérjen az az édes szabadságot, melyet a katonalétehen oly keservesen nélkülöz.

A bakaelet sunyarságai között megnyitkozik az a kiltői óser, mely népnépből még a moderri, idegen majmolo művelédes nem tudtúrt kintán.

Egyeszerü, naiv, sokszor együgyü veresékek ezek, melyek nem ékeletöknök cifra frázisokkál, nem fötöknek nyagyhangoz ósinnál értesékek, de szöbölöl förtök, szivhez szólnak. Mindazonáltal híresnek híján a valódi költői szépségeknek. A nép egyszerű fia, ki az che szavánál, az ökrök és lovak között nőt fel, nem tanul stílusú lírát, sem versant, sem poetikát. Nem tudná delülmáint nézni, de mindez véreben van a bár szabályait nem tanulta, öntudatlanul alkalmazza. És oly művészettel, oly kedveso alkalmazza, hogy egészen elbájolja az embert.

Mi másról szölanának a bakasotak, mint arról, a mi a bakat foglalkoztatja? Keves öröm, annál több sunyarság, a szöbölölö ün való vágyakozás, mely megéleltük a szeredem az iránt a szöke vagy barna leány iránt, ki valahol a Tisza mentén várja kedvesök haza térés, aztlan a faradalmak, szenvedések, a katonai élet apróbb kellemetlenségei, mint az »Anoneti«, »Caum Raport«, kurtas vas, stb. végül minden bakta ideálja, a szabadság: oly jámek, melyek elövetik a

lantot a feygyverrelölötöl kérges kezü, de azért érző szözü hadlival.

A legötökébb elkeseredés, a csöndes megnagyváras, a szabadság ödes reménye s a szerelmi máni szines tarkaságban váltakozik ezekben a dalokban.

Az alábbi vereségek szöbölölözik meg a besorozott parasztlégynek kedvese iránt való gyöngédségre, melylyel öf vigasztalanul akarja s az a mélyregos elkeseredés, mely a szabadsága megtartástan végett a legutolsó lépésre, a betyáreltre viszi. Íme a dal:

Azért, hogy én be vagyok szöruva,
Ne föl zöstem, nem leszek katoná.
Lesz a lörö hozám ölyan szöves,
Megjő, hogy nem vagyok lusta édes.
Ha nem jár, azt sem nagyon bívöm,
Életem, arra is rászámom:
Lukázó kedves betyár a pusztára,
Négyem leszek császár katonára.

A következők egy elleten az elöbbitnek. Nem a szenvedély, nem az elkeseredés, hanem a csöndes bánat szöll meg benne. Ölyan meggyöngédséggel végződik, mely akkor fogja el az embert, mikor megvan gyöngéde arról, hogy a fenyegető rosszat kikerülni nem lehet, tehát nem is védekezni már a fátum ellen.

Azt dalolja a paraszta
Fám a levélgyöbe:
It kell menni katonának
Ha om esztendőre.

It kell mennem katonának
Három esztendőre,
It kell hágyom a babámát,
Nem tudom, hogy kire.

Ha az ödes anyám öné,
Öt hágyom ö nála
S akkor tán a nyomorúság
Amig nem fölök.

De így árván elhagyottan
Mit tudjak csinálni?
Siralom lesz idöom évtök
Elletted várt.

Hasonló hang szöll meg a következőkben:

Abbaomra száll egy madár,
Egy fekete rigó,
Beiróztott katonának
Egészet a kór.

Bíró urna, árva lélek,
Tökéltlen az ég:
Mégvalahó a rózsák szöve,
Ha örvénék fölök.

Nem a saját háját örítja, nem a saját érdekekben kéri a bíróit, hanem szeretője bánatával akarja annak szövet megéleltük.

Nem így szöll a következők vers. Ebben már kifejezese jut az a szöllás, mely a bakajölötöl a sorozakor elfogja. Valószínűleg öt született a koremsa asztalnál, a válogyotó cigányok zenéje mellett szöbölök közben.

Húzd rá cigány, húzd szakálom a borod!
Már én nézem egy som sokig bírod.
Majd húzza a Ferenec Jókás bandja,
Keserves lesz annak s halgatója.

Négy sorban, néhány egyszerű szöval egy ember egész lelki világa kifejezti! Mennyi rejteget keserűséget lehet a sorok közt olvasni! A felsni legyöngédek el kell hágyón szöbölöjök, el kell hágyón kedvesét, el azt a csöndes, megfördöktöt egyrészerítéget, mely a szegénységben is oly kedves, hogy fáj föleserélni a katonai élet csöllóságával. Csak az tudja ezt az egyszerű, első pillanatra talán együgyünek is látszó vereséket igazán élvezni, a ki a nép gondolkozómódját és a katonalételet ismeri.

Tapunk mai számához egy féltv melléklet van csatolva.

